

Oikeustapauskokoelma

Asia C-283/21

VA

vastaan

Deutsche Rentenversicherung Bund

(ennakkoratkaisupyyntö,
jonka on esittänyt Landessozialgericht Nordrhein-Westfalen)

Unionin tuomioistuimen tuomio (toinen jaosto) 22.2.2024

Ennakkoratkaisupyyntö – Siirtotyöläisten sosiaaliturva – Asetus (EY) N:o 987/2009 – 44 artiklan 2 kohta – Soveltamisala – Täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettava eläke – Laskelma – Toisessa jäsenvaltiossa täyttyneiden lastenhoitokausien huomioon ottaminen – Sovellettavuus – SEUT 21 artikla – Kansalaisten vapaa liikkuvuus – Kyseisten lastenhoitokausien ja eläkkeen maksamisesta vastuussa olevassa jäsenvaltiossa täyttyneiden vakuutuskausien välinen riittävä yhteys

1. *Ennakkoratkaisukysymykset – Tutkittavaksi ottaminen – Rajat – Asetuksen N:o 987/2009 44 artiklan tulkintaa koskeva kysymys – Kyseistä säännöstä ei voida soveltaa pääasiaan – Pyydetty tulkinta ei ole tarpeen pääasian ratkaisemiseksi – Tutkimatta jättäminen (SEUT 267 artikla; Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen N:o 883/2004 87 artiklan 3 kohta ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen N:o 987/2009 44 artiklan 2 kohta ja 93 artikla)*

(ks. 33 ja 36–38 kohta)

2. *Unionin kansalaisuus – Oikeus liikkua ja oleskella vapaasti jäsenvaltioiden alueella – Täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettava eläke – Velvollisuus ottaa tällaisen eläkkeen myöntämiseksi huomioon toisessa jäsenvaltiossa täyttyneet, lasten hoitamiseen käytetyt kaudet – Henkilö, jolle on kertynyt vakuutuskausia yksinomaan eläkkeen maksamisesta vastuussa olevassa jäsenvaltiossa – Viimeksi mainitussa jäsenvaltiossa ei ole maksettu vakuutusmaksuja ennen kyseisiä lastenhoitokausia eikä välittömästi niiden jälkeen – Tällä ei ole vaikutusta velvollisuuteen ottaa mainitut kaudet huomioon (SEUT 21 artikla; Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen N:o 883/2004 1 artiklan t alakohta)*

(ks. 46–49 ja 52–55 kohta sekä tuomiolauselma)

Tiivistelmä

Unionin tuomioistuin, jolle Landessozialgericht Nordrhein-Westfalen (Nordrhein-Westfalenin osavaltion sosiaaliturva-asioiden ylioikeus, Saksa) on esittänyt ennakkoratkaisupyynnön, täsmentää SEUT 21 artiklan tulkintaa pääasiassa, joka koskee sitä, että eläkevakuutuslaitos ei ole ottanut huomioon täyden työkyvyttömyyden perusteella maksettavan eläkkeen määrän laskemiseksi kyseisen eläkkeen saajan toisessa jäsenvaltiossa täyttämää lastenhoitokausia.

VA on Saksan kansalainen, joka asui vuosina 1962–2010 Alankomaissa lähellä Saksan rajaa.

Sen jälkeen, kun hän suoritti Saksassa ammatillisen koulutuksen, joka päättyi heinäkuussa 1980, hän ei ole harjoittanut ammattitoimintaa Saksassa eikä Alankomaissa.

VA täytti 15.11.1986 ja 31.3.1999 välisenä aikana kahden lapsensa hoitokausia Alankomaissa ilman, että hän harjoitti ammattitoimintaa (jäljempänä riidanalaiset kaudet). Hän ei ollut tuona aikana maksanut vakuutusmaksuja Saksan lakisääteiseen eläkevakuutusjärjestelmään.

Ajanjaksolla huhtikuu 1999–lokakuu 2012 hän työskenteli Saksassa kuulumatta pakollisen vakuutuksen piiriin. Lokakuusta 2012 alkaen hän oli palkkatyössä kyseisessä jäsenvaltiossa, jonne hän muutti vuonna 2010, ja maksoi tässä yhteydessä vakuutusmaksuja Saksan lakisääteiseen eläkevakuutusjärjestelmään.

Maaliskuusta 2018 alkaen pääasian valittaja on saanut Deutsche Rentenversicherung Bundilta (liittovaltion eläkevakuutuslaitos, Saksa) eläkettä täyden työkyvyttömyyden perusteella. Kyseinen laitos otti tämän eläkkeen määrää laskiessaan huomioon paitsi ajanjaksot, joiden aikana VA maksoi vakuutusmaksuja Saksan lakisääteiseen eläkevakuutusjärjestelmään, myös ajanjaksot, jolloin hän oli ollut ammatillisessa koulutuksessa, sekä kahden kuukauden pituisen työskentelykauden vuonna 1999, mutta se kieltäytyi ottamasta huomioon riidanalaisia kausia.

VA riitautti tämän kieltäytymisen tuomioistuimessa. Hänen kanteensa hylättiin ensimmäisessä oikeusasteessa, mistä syystä hän valitti ennakkoratkaisua pyytäneeseen tuomioistuimeen.

Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin päätti tässä tilanteessa esittää unionin tuomioistuimelle ennakkoratkaisukysymyksiä lähinnä siitä, velvoitetaanko tilanteessa, jossa eläkkeensaaja ei täytä asetuksen N:o 987/2009¹ 44 artiklan 2 kohdassa asetettua edellytystä palkkatyössä tai itsenäisenä ammatinharjoittajana toimimisesta, kyseisen eläkkeen maksamisesta vastuussa oleva jäsenvaltio ottamaan SEUT 21 artiklan, luettuna tuomioon Reichel-Albert² perustuvan oikeuskäytännön valossa, perusteella huomioon lastenhoitokaudet, jotka ovat täyttyneet toisessa jäsenvaltiossa, jossa eläkkeensaaja on asunut useiden vuosien ajan, vaikka kyseinen eläkkeensaaja ei ole maksanut vakuutusmaksuja ensiksi mainitun jäsenvaltion vakuutusjärjestelmään ennen mainittuja lastenhoitokausia eikä välittömästi niiden jälkeen.

¹ Sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta annetun asetuksen (EY) N:o 883/2004 täytäntöönpanomenettelystä 16.9.2009 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 987/2009 (EUVL 2009, L 284, s. 1) 44 artiklassa säännellään lastenhoitokausien huomioon ottamista.

² Tuomio 19.7.2012, Reichel-Albert (C-522/10, EU:C:2012:475). Unionin tuomioistuin totesi kyseisessä tuomiossa, että tilanteessa, jossa henkilö on väliaikaisesti siirtänyt asuinpaikkansa muuhun jäsenvaltioon kuin lähtöjäsenvaltioon, SEUT 21 artiklassa velvoitetaan lähtöjäsenvaltion toimivaltainen laitos ottamaan vanhuuseläkkeen myöntämiseksi huomioon toisessa jäsenvaltiossa täyttyneet lastenhoitokaudet niin kuin nämä kaudet olisivat täyttyneet sen alueella sellaisen henkilön osalta, joka on työskennellyt vain ensimmäisessä jäsenvaltiossa ja joka lastensa syntymän aikaan oli tilapäisesti lakannut työskentelemästä ja muuttanut asuinpaikkansa puhtaasti perheyistä toisen jäsenvaltion alueelle.

Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

Vahvistettuaan, ettei asetuksen N:o 987/2009 44 artiklan 2 kohtaa voida soveltaa pääasiassa, unionin tuomioistuin toteaa, että tuomion Reichel-Albert ohjeita voidaan soveltaa käsiteltävässä asiassa.

Unionin tuomioistuin päätelee tästä, että SEUT 21 artiklassa asetetaan kyseessä olevan eläkkeen maksamisesta vastuussa olevalle jäsenvaltiolle velvollisuus ottaa eläkkeen myöntämiseksi huomioon asianomaisen henkilön toisessa jäsenvaltiossa täyttämät lastenhoitokaudet, jos osoitetaan, että mainittujen lastenhoitokausien ja vakuutuskausien, joita kyseiselle henkilölle on kertynyt ammattitoiminnan harjoittamisen perusteella ensiksi mainitussa jäsenvaltiossa, välillä on riittävä yhteys.

Tällaisen ”riittävän yhteyden” olemassaoloa on pidettävä toteen näytettynä myös silloin, kun asianomaiselle henkilölle on kertynyt vakuutuskausia koulutus- tai ammattitoimintajaksojen perusteella yksinomaan hänen eläkkeensä maksamisesta vastuussa olevassa jäsenvaltiossa sekä ennen lastensa hoitokausien täyttymistä toisessa jäsenvaltiossa että sen jälkeen.

Unionin tuomioistuin toteaa tämän jälkeen asetuksen N:o 883/2004³ 1 artiklan t alakohdasta, joka on merkityksellinen myös SEUT 21 artiklan tulkinnan yhteydessä, että jäsenvaltiot voivat säätää kansallisessa lainsäädännössään, että henkilön elämän tietyt kaudet, joiden aikana hän ei ole ollut sellaisessa palkkatyössä tai toiminut sellaisena itsenäisenä ammatinharjoittajana, jota pakollinen vakuutus koskee, eikä siis maksanut vakuutusmaksuja, rinnastetaan kyseisessä jäsenvaltiossa kertyneisiin ”vakuutuskausiin”.

Tällaisessa tapauksessa se, ettei asianomainen henkilö ole maksanut vakuutusmaksuja tässä jäsenvaltiossa kausina, jotka sen kansallisessa lainsäädännössä on näin rinnastettu tällaisiin vakuutuskausiin, ei voi estää sitä, että kyseiselle henkilölle toisessa jäsenvaltiossa täyttyneiden lastenhoitokausien ja ensimmäisessä jäsenvaltiossa kertyneiden vakuutuskausien välillä on riittävä yhteys.

Jollei ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen suorittamasta selvityksestä muuta johdu, tältä osin vaikuttaa siltä, että VA:n Alankomaissa täyttämien lastenhoitokausien ja hänelle yksinomaan Saksassa sekä ennen kyseisiä lastenhoitokausia kertyneiden vakuutuskausien, jotka käsittävät Saksan oikeudessa vakuutuskausiin rinnastettavat koulutusjaksot, että niiden jälkeen kertyneiden vakuutuskausien, jotka käsittävät työskentelykausia, välillä on riittävä yhteys siitä huolimatta, ettei kyseinen henkilö ole maksanut vakuutusmaksuja viimeksi mainitussa jäsenvaltiossa ennen mainittuja lastenhoitokausia eikä välittömästi niiden jälkeen.

Unionin tuomioistuimen mukaan pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa sillä, kuinka kauan asianomainen henkilö on asunut jäsenvaltiossa, jossa hän on omistautunut lastensa hoidolle, ei ole merkitystä.

³ Sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta 29.4.2004 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 883/2004 (EUVL 2004, L 166, s. 1) 1 artiklan t alakohdassa määritetään vakuutuskauden ilmaisu niin, että sillä tarkoitetaan maksukausia, työskentelykausia tai itsenäisen ammatinharjoittamisen kausia, jotka on määritelty tai tunnustettu vakuutuskausiksi siinä lainsäädännössä, jonka mukaan ne ovat täyttyneet tai ne katsotaan täyttyneiksi, ja kaikkia sellaisina käsiteltäviä kausia, jos niiden katsotaan kyseisessä lainsäädännössä vastaavan vakuutuskausia.

Näin ollen tällaisessa tilanteessa kyseessä olevan eläkkeen maksamisesta vastuussa oleva jäsenvaltio ei voi jättää ottamatta lastenhoitokausia huomioon pelkästään sillä perusteella, että ne ovat täyttyneet toisessa jäsenvaltiossa, sillä uhalla, että muussa tapauksessa sen omat kansalaiset, jotka ovat käyttäneet oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen, asetetaan epäedullisempaan asemaan ja näin rikotaan SEUT 21 artiklaa. Kyseisen eläkkeen maksamisesta vastuussa olevan jäsenvaltion on siis kyseisen määräyksen perusteella otettava tämän eläkkeen myöntämiseksi huomioon nämä lastenhoitokaudet siitä huolimatta, ettei kyseinen henkilö ole suorittanut vakuutusmaksuja mainitussa jäsenvaltiossa ennen mainittuja lastenhoitokausia eikä välittömästi niiden jälkeen.